

Агуулга

1. Төслийн товч танилцуулга.....	2
2. Байгаль орчны суурь судалгаа	7
3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт.....	11
4. Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт.....	12
A. Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө	14
I. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	14
II. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	16
III. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	16
IV. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	17
V. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	17
VI. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	17
VII. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө.....	17
VIII. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	18
IX. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь ...	18
B. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	19
C. Дүгнэлт	22
<i>Хүснэгт: 1</i> Тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн булангийн цэгүүдийн газарзүйн солбицолууд	2
<i>Хүснэгт: 2</i> “Хос Хас” ХХК-ний эзэмшлийн техник тоног төхөөрөмжүүд.....	4
<i>Хүснэгт: 3</i> Бүрэгхангай сумын теспратурын үзүүлэлт	8
<i>Хүснэгт: 4</i> Бүрэгхангай сумын салхины үзүүлэлт.	9
<i>Хүснэгт: 5</i> Уурхайн тоног төхөөрөмжүүдийн түлшнээс ялгарах хорт хийх хэмжээ.....	11
<i>Хүснэгт: 6</i> Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	14
<i>Хүснэгт: 7</i> Нийт нөхөн сэргээлтийн зардал, аргачлал.....	16
<i>Хүснэгт: 8</i> Дүйцүүлэн хамгаалах хөтөлбөрийн байршил хэмжээ	16
<i>Хүснэгт: 9</i> Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	17
<i>Хүснэгт: 10</i> Хог хаягдалын төлөвлөлт	17
<i>Хүснэгт: 11</i> Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөлт.....	18
<i>Хүснэгт: 12</i> БОМТ-г хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь	19
<i>Хүснэгт: 13</i> Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн төлөвлөлт.....	21
<i>Хүснэгт: 14</i> 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт төсөв	22

НЭГ.ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1 Төслийн байршил :

“Хос Хас” ХХК-ийн Булган аймгийн Бүрэгхангай сумын нутагт орших Өгөөмөрийн алтны шороон орд нь Улаанбаатар хотоос 297 км, Дархан Уул аймгаас 185 км, Эрдэнэт хотоос 180 км, Булган аймгийн төвөөс 130 км, Бүрэгхангай сумаас 77 км, Хайлаастын алтны уурхайгаас 48 км-т, 1329А, 8866А, 13205А тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайнуудыг дамнан байрладаг.

Хүснэгт 1.Тусгай зөвшөөрлийн талбайн мэдээлэл

№	Солбицол уртраг/өргөрөг	№	Солбицол уртраг/өргөрөг	№	Солбицол уртраг/өргөрөг
1	104°31'14,5" 48°25'9,47"	20	104°30'1,02" 48°23'51,83"	39	104°29'23,94" 48°24'44,81"
2	104°31'14,8" 48°24'40,33"	21	104°29'35,95" 48°23'51,8"	40	104°29'23,94" 48°24'51,8"
3	104°31'5,03" 48°24'40,29"	22	104°29'35,95" 48°23'8,82"	41	104°29'32,95" 48°24'51,8"
4	104°31'5,17" 48°24'25,72"	23	104°29'24,45" 48°23'8,82"	42	104°29'32,95" 48°24'58,8"
5	104°30'55,43" 48°24'25,68"	24	104°29'24,45" 48°23'15,31"	43	104°29'43,95" 48°24'58,8"
6	104°30'55,54" 48°24'14,35"	25	104°28'57,95" 48°23'15,31"	44	104°29'43,95" 48°25'9,8"
7	104°30'41,04" 48°24'14,29"	26	104°28'57,95" 48°22'51,81"	45	104°30'1,02" 48°25'9,83"
8	104°30'41,04" 48°24'16,84"	27	104°28'30,95" 48°22'51,81"	46	104°30'1,02" 48°25'15,83"
9	104°30'01,02" 48°24'16,84"	28	104°28'30,95" 48°23'6,81"	47	104°30'37,03" 48°25'15,83"
10	104°30'1,02" 48°24'41,83"	29	104°28'37,95" 48°23'6,81"	48	104°30'37,03" 48°25'25,84"
11	104°29'42,95" 48°24'41,8"	30	104°28'37,95" 48°23'24,81"	49	104°31'6,02" 48°25'25,83"
12	104°29'42,95" 48°24'29,8"	31	104°28'57,95" 48°23'24,81"	50	104°31'6,02" 48°25'34,84"
13	104°29'33,96" 48°24'29,8"	32	104°28'57,95" 48°24'24,8"	51	104°31'14,03" 48°25'34,82"
14	104°29'33,96" 48°24'21,81"	33	104°29'4,95" 48°24'24,8"	52	104°31'14,83" 48°25'51,7"
15	104°29'27,95" 48°24'21,81"	34	104°29'4,95" 48°24'29,8"	53	104°31'38,4" 48°25'51,65"
16	104°29'27,95" 48°24'3,8"	35	104°29'8,95" 48°24'29,8"	54	104°31'38,53" 48°25'38,7"
17	104°29'51,95" 48°24'3,8"	36	104°29'8,95" 48°24'36,8"	55	104°31'23,94" 48°25'38,64"
18	104°29'51,95" 48°24'11,81"	37	104°29'16,95" 48°24'36,8"	56	104°31'34,2" 48°25'9,51"
19	104°30'1,02" 48°24'11,84"	38	104°29'16,95" 48°24'44,81"		

1.2 Ус хангамж:

Байгаль орчныг бохирдуулахгүй байх, усыг хэмнэлттэй зарцуулахын тулд усан хангамжийг битүү циклээр буюу усан сан байгуулан ажиллана. Усан сангийн нийт багтаамж 200мян.м3 бөгөөд ууршилт, хөрсөн дэх шингэлтээс үүсэх усны алдагдал нь хөрснөөс нэвчин ирэх усаар нөхөн сэлбэгдэж байна. Дээрхи усан сангийн ус хоногт 3000м3-ээр тэжээгдэж байдаг болно.

Усан сангаас Д-320/50 насосоор угаах төхөөрөмжид ус шахаж өгнө. Нийт усан хангамжийн эргэлтийн хувь 75 орчим хувьтай байна.

Зураг 2. Худгийн барилга,

2.3 Цахилгаан хангамж:

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт байрлаж буй 2*10000кВА чадалтай 110/3 5/6кВ-ын Баясаглант дэд станцаас Өгөөмөрийн алтны уурхайд хагийн ойр 17км-т орших дэд станц нь юм. Иймд уурхайг эрчим хүчний эх шшсвэртэй холбох зорилгоор Баясаглант дэ станцаас Заамар сумын Өгөөмөр тосгоныг холбосон сүлжээнээс 35кВ-ийн өндөр хүчдэлийн шугамыг шинээр татан, улсын эрчим хүчний системд холбогдсон . Уурхайд 44кВт чадалтай 8гееп -80м3 маркийн элс угаах төхөөрөмж 2ш, 25кВт чадалтай шахах Д-280/75 носас-+2, Д-320/90 маркийн ус татах 2 ширхэг носас, 18кВт чадалтай Р1-110РЕ маркийн гүний худгийн носас , уурхайн гэрэлтүүлэг, засварын цех, граш, үйлдвэрийн талбай, уурхайн захиргаа, ажилчидын байр зэрэг цахилгаан хэрэглэгчид нь 0,4кВ-ын цахилгаан эрчим хүчээр хангагдсан болно.

2.4 Хүчин чадал, техник технологи

Алт агуулсан элсийг угаан баяжуулах технологийн үзүүлэлт, тус ордод хийсэн лабораторийн шинжилгээний үр дүн /алтны 57,03% нь -0,63 мм-+0,16 мм/ зэргийг харгалзан эргэлтэт скруббер ба шлюзийн хослол бүхий баяжуулах төхөөрөмжөөр ялган авдаг. Алттай давхаргаас олборлосон элсийг угаах төхөөрөмжинд усан буугаар буудаж хийхэд хүлээн авах торон дээр +100 мм-ийн том чулуунууд ялгаран хаягдаж, -100 мм нь

эргэлтийн шигшүүрт угаагдан +20 мм, -20 мм-ийн хэмжээтэй ангилагдана. -20 мм нь ахин ангилагдаж +5 мм, -5 мм хэмжээтэй ангилагдана. Угаагдаж байгаа элсний +20 мм, +5 мм-ийн хэмжээтэй нь хуурай хаягдалд овоологдон бульдозероор түрэгдэн овоологдох ба -5 мм хүртлэх мөхлөгүүд нь шлюзэд тунан угаагддаг.

Баяжуулж байгаа технологи нь элсний ашигт эрдсийг аль болох өндөр хувиар ялган авах зорилготой бөгөөд үйлдвэрээс гарч байгаа технологийн хаягдал нь байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй байхаар шийдэгдсэн байна.

2.5 Уул технологийн хэсэг

Хос Хас ХХК нь коматцу PC-1250, PC-600-2ш Doosan-500-2ш HD465, Норд , Тонли маркийн автосамосвал, ковш зэрэг техник тоног төхөөрөмжийг ашиглан хийж гүйцэтгэдэг . Комацу ,Doosan экскаваторын тусламжтай ухаж шидэх , шилжүүлэн зөөх болон ТОНЛИ маркийн автосамосвалын хослолоор тээвэртэй ашиглалтын системээр ил аргаар ашигласан ба хөрсний овоолгыг гадаад дотоод овоолгоор хийж гүйцэтгэв. Элс олборлолтын ажлыг тээвэртэй системээр гүйцэтгэн screen-80 угаах төхөөрөмжийн тусламжтайгаар баяжуулана. “Хос Хас” ХХК-ын Өгөөмөр уурхайд төлөвлөгөөт онд 08-р сараас 12 сар хүртэл үйл ажиллагаа явуулна.

Хүснэгт 2. “Хос Хас” ХХК-ний эзэмшлийн техник тоног төхөөрөмжүүд

Тоног Төхөөрөмжийн зориулалт	Тоног төхөөрөмжийн нэр төрөл	Үйлдвэрлэсэн улс	Тоон үзүүлэлт, хэмжих нэгж	Тоо, ширхэг
<p><i>Хөрс хуулалтанд ашиглах</i></p> 	<p>Экскаватор КОМАТЦУ PC1250</p>	<p>Япон</p>	<p>6.7 м³</p>	<p>8</p>

<p><i>Хөрс хуулалтанд ашиглах</i></p> 	<p>Эксковатор DOOSAN PC500</p>	<p>БНСУ</p>	<p>6.7 м³</p>	<p>2</p>
<p><i>Элс олборлолтонд ашиглах</i></p> 	<p>КОМЛТЗИ PC600</p>	<p>Япон</p>	<p>3.2 м³</p>	<p>2</p>
<p><i>Уурхайн хөрс тээвэрлэнд</i></p> 	<p>КОМАТЦУ HD465</p>	<p>Япон</p>	<p>55 тн</p>	<p>2</p>
<p><i>Элс тээвэрлэнд</i></p> 	<p>TONLY TL855 марк</p>	<p>БНХАУ</p>	<p>50 тн</p>	<p>20</p>

	<p>КОМАТЦУ D275</p>	<p>Япон</p>	<p>7.6 м³</p>	<p>2</p>
	<p>КОМАТЦУ WA380</p>	<p>ЯПОН</p>	<p>3.0 м³</p>	<p>2</p>
<p><i>Ее одоогаг шиеэг агаароогоогоод</i></p> 	<p>КОМАТЦУ D65E</p>	<p>Япон</p>	<p>5.6 м³</p>	<p>1</p>
<p>Скрubberээр баяжуулах технологи</p>				
	<p>Угаах төхөөрөмж СБ- 80 марк-н</p>	<p>ОХУ</p>	<p>80 м³/цаг</p>	<p>2</p>
	<p>Д200-36 маркийн насос</p>	<p>БНХАУ</p>	<p>320 м³/цаг</p>	

	<p>СКО-2 маркийн сэгсрэх ширээ</p>	<p>БНХАУ</p>	<p>1.2т/цаг</p>	
---	--	--------------	-----------------	--

ХОЁР. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ СУУРЬ СУДАЛГАА

Төслийн талбай нь Хэнтийн уулархаг мужийн баруун өмнөд хэсэгт Орхон Туулын бэлчирт, Туул голын доод хэсэгт оршино. Туул голын сав газар нь далайн түвшинээс харьцангуй өндөр өргөгдсөн, далай тэнгисийн алслагдсан, эргэн тойрон уулсаар хүрээлэгдсэн тул өдөр шөнийн агаарын температурын ялгаа их хүйтэний улирал харьцангуй урт харин зун богино хур тундасны ихэнхи хувь нь дулааны улиралд орох бөгөөд ихэвчлэн агаарын тогтворгүйжилээс үүдэн конвекцийн гаралтай байдаг. Эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай, хамгийн хүйтэжн сар нь 1-р сард -37°C - 40°C , хамгийн дулаан сар нь 7-р сард агаарын температур $+32^{\circ}\text{C}$ хүрдэг.

Хөрс-газарзүйн мужлалын хувьд Хангай их мужийн Хар хүрэн, хүрэн хөрсний дэд бүсийн Орхон-Шаамарын хөрсний тойрогт тус тус хамрагдаж байна. Тусгай зөвшөөрөлтэй талбайнуудаар Хөнгөн шавранцар доор карбонаттай Хар хүрэн, Сайргархаг, карбонаттай хөнгөн шавранцар Хар хүрэн хөрс, хөнгөн шавранцар хүрэн хөрс зэрэг 3 хэв төрлийн хөрс тархсан байна.

Ургамал-Газарзүйн мужлалын хувьд Евроазийн шилмүүст ой, нуга хээрийн их муж чийглэгдүү нхэв шинжийн Дорнод азийн муж Орхон-Туулын нам уулын тойрогт хамаарагдана. /Монгол улсын үндэсний атлас 2009 он/. Монгол орны Физик-Газарзүйн мужлалаар Хангайн уулт их муж, Орхон Туулын сав бэсрэг уулсын муж Орхон Ерөө голын тойрогт багтана. Олборлолт явуулахаар төлөвлөж буй тусгай зөвшөөрөлтэй талбай нь нам уулсын уулын хээр, дэнжийн ургамалжилттай. Карбонаттай, хөнгөн шавранцар хүрэн хөрстэй дэнжийн хээр нь тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн зүүн хойд талаар голын дэнж хэсэгт орших ба үетэн-алаг өвст бүлгэмдэл тархана.

Ус зүйн хувьд нь Туулын сав газар орших бөгөөд тус сав газар нь Монгол орны амьтаны аймгийн газарзүйн мужлалаар /Банников 1954/ Монгол дагуурын хээрийн тойрог, Хангайн тойрог хооронд оршдог тул амьтаны аймгийн бүрэлдхүүний хувьд нилээд өвөрмөц бөгөөд баялаг байжээ. Түүнчлэн энэ бүс нутаг нь байгалийн хувьд олон янзын амьдрах орчныг өөртөө агуулсан учир ихээхэн онцлогтой. Жишээлбэл энд

хээрийн үндсэн амьтад, голын сав газрыг түшин амьдардаг амьтад зонхилон тархсан байна. Энэ бүс нутагт Монгол оронд хаяагүй өргөн тархацтай, тоо толгойн хувьд ч элбэг тааралдах амьтдын төлөөлөгчид ч байдаг байжээ.

2.1 Уур амьсгал

Монгол орны уур амьсгал тус орны газарзүйн байршил онцлог, газрын гадаргын тогтоц, далайн төвшнөөс дээшхи өндөршлөөс шалтгаална. Өндөр уул, тэгш тал алаглан гадаргын байдал янз бүр байдаг явдал тухайн нутгийн уур амьсгалын өөрчлөлт, цаг агаарын байдалд ихээхэн нөлөө үзүүлдэг юм. Хуурайдуу сэрүүн зунтай, хүйтэн өвөлтэй. 1-р сарын дундаж -17°C , 7-р сарын дундаж 15.5°C , жилийн дундаж салхины хурд 5-10м/сек, жилийн хур тундасны нийлбэр 300- 400мм.

2.2 Хөрсний температур

2017 оны байдлаар хөрсний гадаргын температурын жилийн дундаж 0.9°C хүйтнээс 4.7°C дулаан ОЖД-тай харьцуулахад $0.5-1.7^{\circ}\text{C}$ хүйтэн, бусад нутгаар $0.5-2.1^{\circ}\text{C}$ дулаан байсан байна. Хөрсний гадаргын үнэмлэхүй их температур 8-р сард 65.00°C ба бусад нутгаар $51.0- 61.70^{\circ}\text{C}$ хүрч халсан байна. Хөрсний гадаргын үнэмлэхүй бага температур 11-р сард тус суманд 49.80°C , бусад нутгаар $35- 44.00^{\circ}\text{C}$ хүрч хүйтэрсэн байна.

Хөрсний гадарга дээр өдөртөө 6-7 дугаар сард нийт нутгаар 60-68 градус, 8 дугаар сард ихэнх нутгаар 50-59 градус хүрч халсан байна.

Хүснэгт-3 Бүрэгхангай сумын температурын үзүүлэлт

Сар	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Дундаж температур $^{\circ}\text{C}$	-21,9	-17,9	-3,7	4	11,9	17,1	16,7	15,9	7,5	1,2	-10,7	-19,2

2.3 Хур тунадас

Хур тунадас бол тус орны нутаг дэвсгэрийн уур амьсгалын нөхцөлийг илэрхийлэгч чухал хүчин зүйлийн нэг юм. Тунадасны хуваарилалт газар нутгийн өндөр, ялангуяа чийг авч яваа агаарын урсгалын замд тохиолддог уулс яаж байрласнаас ихээхэн шалтгаалдаг. Бүрэнхангай сумын хувьд хур тунадасны 2017 оны жилийн хүйтний улирлын хур тунадасны дундаж хэмжээ 0.3-1.6 мм, дулааны

улирлын хур тунадасны дулааны хэмжээ 2.5-5.3 мм байна. Нийт унах хур тунадасны ихэнх дулааны улиралд унадаг. Үүнээс харахад хур тунадас олон жилийн дундажаас бага байна.

2.4 Салхины горим

Агаарын даралт газрын гадарга дээр жигд бус хуваарилагдсанаас болж салхи буюу агаарын урсгал үүсч тэр нь дулаан хүйтэн, чийг, цас, бороо гэх мэт олон үзэгдлийг нэг газраас нөгөөд зөөж байдгийн хувьд агаарын даралт уур амьсгалын чухал элемент болдог. Салхины хамгийн их хурд 6-8 м/с, салхигүй өдрийн тоо 26, 15 м/с ба түүнээс

хүчтэй салхитай өдрийн тоо жилд 30, цасан шуургатай өдрийн тоо жилд 10- аас дээш, явган шуургатай өдрийн тоо жилд 10, шороон шуургатай өдрийн тоо жилд 30 байдаг байна. Салхины хамгийн их хурд 25 м/с хүрч байсан.

Салхины жилийн дундаж хурд 1.4-4.0 м/с, хамгийн их хурд 15-28 м/с буюу аюултай үзэгдлийн хэмжээнд хүрсэн байна. 2-9, 11-12 дугаар саруудад салхины их хурд Булган, Хутаг, Сэлэнгэ, Могод, Гурванбулаг, Орхон, Хишиг-Өндөр, Дашинчилэн, Бүрэгхангай сумдын нутгаар 20-28м/с бусад нутгаар 12-17м/с хүрч салхилсан байна. 4- р сард Бүрэгхангай суманд салхины хурд 28 м/с хүрчээ.

Хүснэгт-4 Бүрэгхангай сумын салхины үзүүлэлт

Сар	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Салхины дундаж хурд, м/с	2.4	2.5	3.6	5.0	4.9	4.1	3.4	3.0	3.0	3.2	3.0	2.3
Их хурд, м/с	15	17	22	17	22	20	17	22	21	14	22	18

2.5 Ус зүй

Ус зүйн сүлжээ их бөгөөд умард мөсөн далайн ай савд багтна. Гол сүлжээний нягтшил 0.10-0.15 км/км² байдаг. Гол мөрний нийлбэр урсац, газар доорх урсац, гадаргын урсац зэрэг нь 25мм-ээс дээш юм. Газар нутгийн чийгшил 200-250 мм, ууршилт 200-250мм жилийн дулаан үеийн ууршилт 600-800 мм гол мөрний усны булингар 100 г/м³ -аас дээш. Хатуу урсац жилд 3 м/км² дээш. Шар усны үерийн хамгийн их урсац хойд болон баруун нутгаар 10мм-ээс доош, зүүн болон өмнөд нутгийн багахан хэсгээр 250мм орчим. Борооны үерийн хамгийн их урсацын модуль 0.2-ээс дээш байдаг.

2.6 Хөрс

Бүрэгхэнгайн сумын нутагт орших ба төслийн талбайн хамрах бөгөөд Хөрс-Газарзүйн мужлалтаар хөрс био-уур амьсгалын өргөргийн бүсчлэл бүхий Хангайн их мужийн, *Хархүрэн, хүрэн хөрсний дэд бүст, Орхон -Шаамрын 1-р тойрогт* багтана. Тус нутагт ихэвчлэн уулын хар шороон хөрс, уулын хүрэн шороон хөрс зонхилж байдаг. Тухайн талбайд ерөнхийд уулын хар шороон хөрс, уулын хүрэн шороон хөрс тогтворжсон. **Ургамлын нөмрөг**

Монгол орны ботаник- газар зүйн мужлалаар Евразийн шилмүүст ой, нуга хээрийн их мужийн Дорнод азийн дэд мужийн Орхон-Туул нам уулсын хээрийн газарзүйн тойрогт хамаарагддаг. Тус бүс нутаг ихэнх нутгийг Уулын хээрийн тойргийн ургамалжилттай. Байгалийн бүс бүслүүрийн хувьд (А.А.Юнатовынхаар) Дундаж өндөр ба нам уулсын хээрийн бүсэд багтана. Тус бүс нутагт үндсэндээ чулуулаг алаг өвс- ботуульт хэв шинжүүдийн ургамжилт ихэвчлэн зонхилдог. Ургамал газарзүйн мужлалаар Хангайн уулын ойт хээрийн провинц, Сэлэнгийн уулын ойт хээрийн тойргийн Бүрэгхангайн районд хамрагдана. Уулс нь налуу мөлгөр энгэртэй, хавтгайдуу оройтой гол төлөв араараа шинэс хусан ойтой.

2.7 Амьтны аймаг

Ойн тархмал мэрэгчийн нэг хэрэм гол тэжээлээ дагаж хушин ойд хамгийн элбэг байна. Ойн зах унанги дархи, асга чулуутай хэсэгт жирх элбэг. Туурайтнаас бор гөрөөс, буга, зэрлэг гахай бүх ойт нугийн энгэрээр тархмал гэж болно. Аймгийн хамгийн хойд хэсэгт тайгын өндөр уулсын ар хажуугаар хүдэр нутаглана. Хантай, Бүрэн, Бүтээлийн нуруугаар хандгай, хүрэн баавгай, булга, нохой зээх нутаглана. Агнуураас шалтгаалан булга нэг үе их ховордсон ч өсч байна. Уулын өмнөд өвөр хажуу бэл голын хөндийн ой модгүй задгай газарт идээшсэн олон зүйл амьтан бий. Энд 16-17 зүйл мэрэгч тохилдохоос тарвага, урт сүүлт зурам, сибирийн алга даага, үлийн цагаан оготно, үлийн бор оготно бусдаас элбэг байна. *Шавьж идэштнээс* дагуурын зараа, хонин малтаахай хоёр голын татам дэнж бэл хөндийгөөр тохилддог. Жижиг мэрэгч шувуу элбэг байгаа нь энд хярс, өмхий хүрэн зэрэг махан идэштэн олон байх нөгцөл болжээ. Хад чулуутай уулсаар мануул ховор биш үзэгдэнэ.

1. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

2023 онд уулын ажлын явцад тоосжилт үүсэх магдлалтай болно. Мөн дотоод шаталтат хөдөлгүүрээс гарах утаа тортог агаар орчинд хэсэгчилсэн бохирдолтыг бий болгоно. Ашиглагдах нийт тоног төхөөрөмжийг ажиллуулахад /бүх тоног төхөөрөмж ажиллах үед /304.6 тн/ цаг дизелийн түлш хэрэглэх бөгөөд түүний шаталтаас үүсэх хорт хийнүүдийн хэмжээг тодорхойлбол:

5.2. Төслийн үйл ажиллагаанаас усан орчинд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл.

Хүснэгт 5. Уурхайн тоног төхөөрөмжүүдийн түвшинээс ялгарах хорт хийх хэмжээ

№	Хорт бодисын нэр	1 тн дизель түлшний шаталтаас агаарт хаягдах хорт бодисын хэмжээ, гр	1 жилд хэрэглэх нийт дизель түлш, тн	Гаргах нийт хорт бодисын хэмжээ, гр	Уурхайгаас гарах нийт хорт бодисын хэмжээ, кг
1.	Азотын давхар исэл- NO ₂	0.4	304.6	121.8	0.12
2.	Нүүрстөрөгчийн исэл- CO	0.1	304.6	30.46	0.0304
3.	Нүүрстөрөгч	0.03	304.6	9.13	0.00091
4.	Хүхэрт ангидрид	0.02	304.6	6.09	0.0060
5.	Бензиопирен	0.32	304.6	97.47	0.097
6	Хөө	15.5 кг	304.6	4721.3	4721.3
Нийт, тн					4721.5 кг 4.7 тн

5.3. Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөгт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Төслийн нутаг дэвсгэр болон түүний эргэн тойрны нутаг дэвсгэр дэхь тээврийн хэрэгсэл, хүмүүсийн хөдөлгөөний ихсэлттэй холбоотойгоор хөрсөн бүрхэвч элэгдэн доройтох, ургамлан нөмрөг тоосонд дарагдаж тачир сийрэг болж бүрхэц багасана.

Уурхайн малталт, дотоод замууд, барилгын ажлууд зэрэг үйл ажиллагаанаас гарах сийрэг бүтэцтэй хөрс салхинд амархан хийсч тоосжилт үүсгэнэ.

Газрын гадарга болон хөрс ахуйн хаягдал, шатах тослох материалаар бохирдож болзошгүй байна.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Уурхайн үйл ажиллагаанаас төсөл хэрэгжих нутгийн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага байлгах, байгаль орчинд үзүүлэх аливаа сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үр дагаварыг тогтмол хянах, илрүүлэх, хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд нутгийн иргэдийн оролцоог хангах, нэмэгдүүлэх зорилт тавьдаг.

Мөн Монгол улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” болон “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хуулиуд, 2019 онд Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын тушаалаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”, Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах зөвлөмж, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт, мөн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн зэргийг удирдлага болгосон. Бид төслийн үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг байж болох хамгийн бага хэмжээнд байлгах бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тогтмол хянаж ажиллаж байна.

- ❖ 2023 онд Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд дараахи гол зорилтуудыг тавьж ажиллахаар төлөвлөж байна. Үүнд:
- ❖ Байгууллагын байгаль орчны бодлого дотоод журамыг нийт ажилтан албан хаагчидад танилцуулж үйл ажиллагааны бүхий л үе шатанд байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөлийг бага байлгах бодлогыг хэвшүүлэх сайжруулах.
- ❖ Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг сайжруулж, түүнд нутгийн иргэдийг оролцоог хангах .
- ❖ Нөхөн сэргээлтийн ажлын үр дүн бүтээмжийг сайжруулан техникийн нөхөн сэргээлтийг холбогдох стандартад нийцүүлэн чанартай хийж гүйцэтгэх.
- ❖ Орон нутгийн иргэн албан хаагчидад байгаль орчны чиглэлээр хийж гүйцэтгэсэн ажлыг танилцуулж нээлттэй хамтын ажилгааг хөгжүүлэх

Эрх зүйн үндэслэл

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан

сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагварыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

Мөн Монгол улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” хуулийн 31.4 дэх заалт болон “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хуулийн 9.6, 9.7 дахь заалт, 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдрийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын А-618 тоот тушаалаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянах, батлах, тайлагнах журам”, зэргийг удирдлага болгов.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилгоо биелүүлэхийн тулд Монгол улсын хууль тогтоомж, дүрэм журам, стандарт, тухайн жилийн байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг барьж ажиллана.

А. БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний салшгүй нэг хэсэг бол байгаль хамгаалах төлөвлөгөө бөгөөд энэ төслийн үйл ажиллагааны явцад хүрээлэн буй орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, үүссэн нөлөөллийг бууруулахад барьж ажиллах төлөвлөгөө болно. Төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд “Байгаль орчныг хамгаалах тухай”, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын тухай”, “Усны тухай”, “Газрын тухай зэрэг хууль тогтгоомжинд заасны дагуу төрийн захиргааны төв орон нутгийн байгууллагууд хяналт тавьж хэрэгжилтийг хангуулна.

СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт-6 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нэгжийн өртөг сая/т	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж
АГААР МАНДАЛД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ АРИЛГАХ ЧИГЛЭЛЭЭР АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭ				
Тоосжилт болон бохирдуулагч хийн нөлөөгөөр орчны агаар бохирдох	Зам, талбайн усалгааны хэмжээ, норм, горимыг сар, улирлаар оновчтой тогтоох;	Ажиллах нийт хугацаанд Талбайн хэмжээнд	0.5	Ажиллах хугацаанд
	Замаас тоос босохоос хамгаалах, услах;	- Ажиллах нийт хугацаанд - Талбайн хэмжээнд	ҮАЗ	Ажиллах хугацаанд
	Технологийн зам талбайг засаж сайжруулах	Олборлолтын талбайн хэмжээнд		
	Зам талбайд тэмдэг тэмдэглэгээ хийх нэмэгдүүлэх	Ажиллах нийт хугацаанд	ХАБ-ын зардалд	1-2 р улиралд
	Тоосжилтоос урьдчилан сэргийлэх сургалт, сурталчилгаа явуулах;	Ажиллах нийт хугацаанд Нийт ажилчидал	0.2	Ажиллах хугацаанд
Дүн			0.7	
УСАН ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ АРИЛГАХ ЧИГЛЭЛЭЭР АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭ				

Ахуйн хаягдал, шатах, тослох материал ба бусад хаягдлаас бага гүний уст давхарга болон хөрс ургамал бохирдох	Шатах, тослох материалын хаягдал, асгаралт гаргахгүй байх, гарсан тохиолдолд бууруулах арга хэмжээ авах	төлөвлөгөөт онд	ҮАЗ	Ажиллах хугацаанд
	Ахуйн хаягдлыг ангилах дахин ашиглах зүйлсийг цуглуулах цэгт төвлрүүлэх	Ажиллах нийт хугацаанд - Боломжтой 2 газарт	0.3	Ажиллах хугацаанд
Дүн			0.3	
ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ, ГАДАРГЫН ХЭЛБЭР ТӨРХӨНД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ АРИЛГАХ ЧИГЛЭЛЭЭР АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭ				
Ахуйн хаягдал, шатах, тослох материал ба бусад хаягдлаас хөрс бохирдох	Бохирдсон хөрсийг цэвэрлэх, ариутгах арга хэмжээ авч байх	Ажиллах нийт хугацаанд - Тухай бүрт	0.5	Ажиллах хугацаанд
	Усгүйжүүлэх технологи алдагдснаас бохирдолт, бохирдсон урсац үүсэх улмаар бохирдолт бий болохоос хамгаалах арга хэмжээ авах	Ажиллах нийт хугацаанд - Тухай бүрт		Ажиллах хугацаанд
Автомашинны тээвэрлэлтийн үед осол аваар гарах	Автомашинны хурдыг боломжит хэмжээгээр хязгаарлах арга хэмжээ авах	Ажиллах нийт хугацаанд - Тухай бүрт	0.4	Ажиллах хугацаанд
Дүн			0.9	
Нийт дүн				2,0

II. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төлөвлөгөөт онд олборлолтод өртсөн талбайг дотоод дүүргэлт хийж өмнөх онуудад олборлолтонд өртсөн талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийх зорилт тавьж ажиллах ажил гүйцэтгэхээр төлөвлөв. Биологийн нөхөн сэргээлт нийт 3.0 га талбайд гүйцэтгэнэ

Хүснэгт 7. Нийт нөхөн сэргээлтийн зардал, аргачлал

Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт өртөг (сая.төг)	Баримтлах стандарт, аргачлал
Техникийн нөхөн сэргээлт	Дүүргэлт	7,2 га талбайд дүүргэлт гүйцэтгэх	ҮАЗ	MNS-5917-2008,
Биологийн нөхөн сэргээлт	Бэлчээрийн олон наст тарих	3.4 га	15.0	MNS-5918-2008,

“Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Нэр томьёо, тодорхойлолт.” MNS 59142008; ”Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын ангилал” /MNS 5915-2008/; ”Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрсний хуулалт, хадгалалт /MNS 5916-2008/; ”Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт, Техникийн ерөнхий шаардлага /MNS 5917-2008/ стандартын дагуу төлөвлөгөөг гүйцэтгэх болно.

III. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус онд дээрхи арга хэмжээний хүрээнд өөрийн эзэмшлийн талбайд Тэрбум мод хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх мод бут тариалах үр үрсэлгээ бэлтгэх зорилгоор мод үржүүлэгийн талбай бэлтгэн 5000 ширхэг мод үрээр тариалахаар төлөвлөв. Мөн нөхөн сэргээлт 2024 хөтөлбөрийн хүрээнд орон нутгийн тусгай хэрэгцээний газарт олборлолтонд өртөж орхигдсон талбайд техникийн нөхөн сэргээлт гүйцэтгэнэ.

Хүснэгт-8. Дүйцүүлэн хамгаалах хөтөлбөрийн байришил хэмжээ

№	Хөтөлбөрийн нэр	Байришил		Талбайн хэмжээ
1	Нөхөн сэргээлт 2024	Техникийн нөхөн сэргээлт	48°22'43.62"N 104°30'11.37"E	4.0 га
2			48°22'41.54"N 104°30'5.37"E	
3			48°22'54.36"N 104°30'0.94"E	
4			48°22'58.26"N 104°30'13.80"E	

IV . НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус арга хэмжээ нь төсөлд хамааралгүй болно.

V . ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус арга хэмжээ нь төсөлд хамааралгүй болно. Бид үйл ажиллагааны явцад түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээнд нэн тэргүүний ач холбогдол өгч холбогдох арга хэмжээний хүрээнд арга хэмжээ авч ажиллах болно.

VI . ОСОЛ ЭРСДЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төлөвлөгөөнд батлагдсан аргачлалын дагуу хийсэн байгалийн аюул, гамшигын үнэлгээгээр тогтоогдсон учирч болзошгүй байгалийн гамшиг, түүнээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, химийн бодисын эрсдэлийн үнэлгээний дүнд тогтоосон аюултай болон хортой химийн бодис алдагдахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх ажлын хэмжээ, шаардагдах зардал, баримтлах стандартыг энд тусгана.

Хүснэгт 9.Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө

Болзошгүй аюул, осол сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал (сая.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж
Байгалийн гамшиг, түүнээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Цаг агаарын урьдчилсан мэдээлэлд тулгуурлан үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааг байгальд ээлтэйгээр зохицуулах	Төслийн нийт арга хэмжээнд	0,3	Жилд 1 удаа
	Сургалт сурталчилгаа хийх	Үйл ажиллагаа үргэлжлэх нийт хугацаанд	0.2	Жилд 1 удаа
Нийт зардал	0.5			

VII . ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2023 онд “Хос Хас” ХХК-ийн Өгөөмөр ордын орчимд байрлах хотхонд байрлан ажиллах бөгөөд ахуйн хог хаягдал , аюултай хог хаягдалын нөлөөлөл бууруулах арга хэмжээний чиглэлээр дараахи ажлуудыг гүйцэтгэнэ.

Хүснэгт 10.Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Гүйцэтгэх ажлын нэр	Хугацаа
1	Талбайн орчимд нөхөн сэргээлтийн ажил дууссаны дараа хог хаягдал түүх	10 сар

2	Ашиглагдаж буй техникээс гарах тос тосолгооны хаягдалыг зохистой хадаглаж тээвэрлэх	Ажиллах хугацаанд
3	Төслийн талбайд ажиллаж буй ажилчидад хог хаягдалыг ангилан зөвшөөрөгдсөн талбайд хуримтлуулах талаар мэдээлэл олгох	10 сар

VIII. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уурхай нь үйл ажиллагаандаа технологийн сахилга батыг чанд баримталж, аваар осолгүй ажиллах талаар байнга анхаарал тавихыг уурхайн дарга хариуцан ажиллана.

Хүснэгт 11. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	2023 он	Зардал, төг	Хариуцагч
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөх	Төслийн хугацаанд	Дотоод төлөвлөлтөөр	Уурхайн дарга
2	Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаар 1 жилд 1 удаа сургалт, сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулах.	6, 9 саруудад	0.3 сая/төгрөг	ГУУХ захирал
3	Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлын жил бүрийн тайланг БОАЖЯ болон Бүрэгхангай сумын ЗДТГ-т хүргэн өгч байх	11 сард	0.2	ГУУХ захирал
4	Тэрбум мод хөтөлбөрийн хүрээнд төслийн талбайд мод үржүүлгийн талбай гаргаж суулгац бэлтгэх 2500 ширхэг модны үр суулгац тарих	Төслийн хугацаанд	8.0	ГУУХ захирал
Нийт зардал			8.5 сая төгрөг	

IX. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь тухайн төслийг хэрэгжүүлэхдээ байгаль орчин, оршин суугчдын эрүүл мэндэд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан

сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийн бууруулах, хяналт тавих зэрэг арга хэмжээ орох тул тухайн онд ямар арга хэмжээ төлөвлөж ажиллахыг орон нутгийн оршин суугчид, оролцогч талуудын оролцоо зайлшгүй байх ёстой зүйл юм.

Төсөл хэрэгжүүлэгч жил бүр БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлан хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны Засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллагад тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг жил тутамд хүргүүлнэ. Мөн төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрт оршин суугчдад БОМТ-ний төлөвлөлт хэрэгжилтийн талаар, үйлдвэрлэлийн орчмын эрсдэлийн биологийн нөхөн сэргээлтийн талаар мэдээлэл өгч ажиллана.

Хүснэгт-12 БОМТ-г хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Хугацааны тов	Хэлэлцүүлгээр санал авах чиглэл	Зохион байгуулах газар
Төслийн талбайн орчимд	Танилцуулга санал авах	Биологийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөлт тайлан	Төслийн хугацаанд	БОХ арга хэмжээний тайлан ирэх оны төлөвлөгөөний төсөл	Талбайн орчимд
Захирамжаар томиологдсон комиссын гишүүд	Комиссын шалгалт, хурал	Тайлангийн хэрэгжилтийн шалгалт	12-р сарын 1 дотор		Уурхай
БОАЖЯ	Албан бичиг	Тайлан Ирэх оны төлөвлөгөө	12-р сарын 31		Улаанбаатар хот

В. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр нь байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний салшгүй нэг хэсэг бөгөөд төслийн үйл ажиллагаа байгаль орчин, нутгийн иргэд, ажиллагсадын амьдрах орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа, хүрээлэн буй орчны бүрдлүүд бүр дээр холбогдох итгэмжлэгдсэн лабораториудаар хяналт шинжилгээг хийлгэж стандартын шаардлагыг хангаж байгаа эсэх талаар анализ хийж зөрчил илэрсэн тохиолдолд бууруулах, арилгах арга хэмжээ авах шаардлагатай.

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт нөлөөлөлд өртөх болон өртөж болзошгүй байгаль орчны бүрдэл хэсгүүд, тэдгээрийн төлөв байдлыг тодорхойлох үзүүлэлтүүд, төсөл хэрэгжих орчинд амьдардаг, төслийн нөлөөлөлд өртөх нутгийн

иргэдийн амьжиргаа, нийгмийн болон эрүүл мэндийн байдлыг илтгэх гол үзүүлэлтүүд, тэдгээрт хэмжилт, дээжлэлт хийх шинжилгээний аргууд, хяналтын цэгийн байршил, хяналт хийх хугацаа ба давтамжийг тодорхойлон оруулна. Мөн уг ажлын хэмжээг хэмжих нэгж, нэгжийн үнэ, нийт зардал, баримтлах стандарт, аргазүй, аргачлалыг тусгана.

Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг жил бүрийн байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланд оруулж байгаль орчны асуудал эрхэлсэн орон нутгийн болон төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлагнана. Мөн байгууллагын дотоодын хяналтыг хэрэгжүүлэх, төслийн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй сөрөг нөлөөллийг тухай бүр хянах, цаг алдалгүй хариу арга хэмжээ авах зорилгоор байгаль орчны асуудал хариуцсан ажилтан улирал тутам хяналт шинжилгээний дүн мэдээгээр тайлан бэлтгэж, зохих удирдлагадаа тайлагнана. Бид тус онд хөтөлбөрийн хүрээнд Булган аймгийн Ус цаг уур орчны шинжилгээний газрын дэргэдэх лабораторитой хамтран ажиллах гэрээ байгуулан шинжилгээ гүйцэтгүүлэнэ.

Хүснэгт 13 . Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрөөр шинжилгээ хийх төсөв төлөвлөлт

№	Шинжилгээ хийлгэх үзүүлэлтүүд	Хяналт шинжилгээ хийх цэгийн байршил	Давтамж	Стандарт	Шинжилгээ хийлгэх лаборатори	Төсөв сая.төг
Агаарын хяналт шинжилгээ						
1	NO ₂ , CO, SO ₂ , CH ₄ -ийн агууламж, Тоосонцорын / PM10, PM2.5/ агууламж Дуу шуугианы түвшин	Ил уурхай-1 Баяжуулах үйлдвэрээс салхины доор-1 Хотхон	Жилд 2 удаа	MNS 4585:2007 Дуу чимээ	Булган аймгийн УЦАУОШГазрын БО-ны лаборатори,	0.8
Усны хяналт шинжилгээ						
2	Ерөнхий хими Бактерлиоги	Цэвэрийн нуур -1 Тунаах нуур -1 Туул гол орчимд -1 Ундны худаг-1	Жилд 2 удаа	MNS 0900:2005	Булган аймгийн УЦАУОШГазрын БО-ны лаборатори,	1.4
Хөрсний хяналт шинжилгээ						
4	Ялзмаг, механик бүрэлдэхүүн, давсны агууламж, хөдөлгөөнт элемент Хүнд металлын (Pb, Cd, Zn, As, Sr, Ni) агууламж	Ил уурхай-2 Хотхон -1 ШТС-1 Баяжуулах-1	Жилд 2 удаа	MNS 5850:2008	Булган аймгийн УЦАУОШГазрын БО-ны лаборатори,	0.8
6	Нийт				3.0	

Хүснэгт 14 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний төсөв

№	Хөтөлбөр	Төсөв сая.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	3.5
2	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	0.5
3	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	15
4	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	8.5
5	Дүйцүүлэн хамгаалах хөтөлбөр	5
6	Олон нийт тайлагнах хөтөлбөр	0.5
7	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	3.0
	Нийт	36.0

ДҮГНЭЛТ

“Хос Хас” ХХК нь уурхайн үйл ажиллагаанаас төсөл хэрэгжих

нутгийн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага байлгах, байгаль орчинд үзүүлэх аливаа сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үр дагаварыг тогтмол хянах, илрүүлэх, хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд нутгийн иргэдийн оролцоог хангах, нэмэгдүүлэх зорилт тавьж ажиллах бөгөөд үйл ажиллагааны явцад нөхөн сэргээлт болон хог хаягдалын асуудалд нэн тэргүүний ач холбогдол өгч ажиллана .

2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх зардалд 36.0 сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн . Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг Булган аймгийн Цаг уур орчны шинжилгээний газрын дэргэдэх лаборатори Нарт шуун хөрсний лаборатори , болон Ханлаб ХХК-тай хамтран гүйцтэхээр төлөвлөв.

Бид тус байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулахдаа тухайн талбайн Геологи хайгуулын ажлын батлагдсан төлөвлөгөөнд тулгуурлан Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29 өдрийн А-618 тоот тушаалын дагуу боловсруулав.